

Pieter-Jan De Pue/ICRC

ПОТРЕБА ЗНАТИ

Сім'ї зниклих безвісти осіб мають потребу та першочергове право знати, що трапилось з їхніми рідними, оскільки вони живуть у постійній скорботі та перебувають у безперервних пошуках, які можуть закінчитися тільки після отримання необхідних відповідей.

Незнання того, чи близька людина жива, чи мертва, змушує жити у стані вічної невизначеності. Тому важливо, щоб органи влади розглядали всі запити про розшук зниклих осіб, доки не з'явиться однозначна і точна інформація про їхнє місцезнаходження або про те, що з ними сталося.

Якщо зникла безвісти особа загинула, для сімей дуже важливо мати докази смерті та всі факти про те, що сталося з близькою людиною. Це дозволить сім'ям оплакати свого родича. Останки мають бути повернуті

сім'ям для подальшого поховання згідно з обрядами та звичаями, продиктованими відповідними культурними, соціальними та релігійними традиціями.

Для того щоб надати сім'ям необхідну інформацію та підтримку, органи влади повинні створити і використовувати ефективні механізми розшуку. Крім того, необхідна взаємодія між різними організаціями як на національному, так і на регіональному рівнях, яка полегшить обмін інформацією між залученими державними органами і громадськими організаціями. Протягом усього процесу розшуку має бути налагоджена регулярна та ефективна комунікація з сім'ями, яка дасть їм можливість приймати рішення з огляду на отриману інформацію.

ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ

Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ) є неупередженою, нейтральною та незалежною організацією, цілі й завдання якої мають виключно гуманітарний характер і полягають у тому, щоб захищати життя і гідність людей, що постраждали через збройні конфлікти та інші ситуації насильства, і надавати їм допомогу. Поширюючи та зміцнюючи гуманітарне право й універсальні гуманітарні принципи, МКЧХ докладає усіх зусиль для того, щоб запобігти стражданню людей. МКЧХ, заснований у 1863 р., стоїть біля витоків Женевських конвенцій та Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. МКЧХ керує діяльністю Руху щодо надання міжнародної гуманітарної допомоги в ситуаціях збройних конфліктів та інших ситуаціях насильства, а також координує її.

Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ)
Делегація МКЧХ (головний офіс)
Україна, м. Київ, вул. Велика Васильківська, 6-О
Тел.: +38 (044) 392 32 10 або 0 800 300 155
kyi_kyiv@icrc.org
ua.icrc.org
icrc.org
facebook.com/ICRCUA
twitter.com/ICRC_ua
© МКЧХ, серпень 2018 р.

2018.0785/154 08.2018 2000

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ ОСІБ ТА ДОПОМОГА ЇХНІМ РОДИЧАМ

ЗНИКЛІ БЕЗВІСТИ
право знати

«Мені 68 років. Я вже не чекаю нічого хорошого в цьому житті. Я вже настільки звикла до постійного болю, що здається, ніби лише новий біль може полегшити його. І тільки новини про мого сина могли б заспокоїти цей біль. Всі екстрасенси, до яких ми зверталися, стверджували одне — що мій єдиний улюблений син живий. Лише ця думка ще тримає мене на цій землі».

Мати зниклого безвісти під час конфлікту на Донбасі

Коли хтось зникає безвісти, це є трагедією не лише для нього, а й для його родини та друзів. Зникнення завдає нестерпних страждань, які можуть переслідувати людей протягом поколінь.

Відповідно до визначення Міжнародного Комітету Червоного Хреста (МКЧХ), зниклі безвісти особи — це особи, чиє місцезнаходження невідоме їхнім сім'ям, а також ті, хто зник внаслідок збройного конфлікту, ситуації насильства, стихійного лиха, міграційних процесів та інших ситуацій.

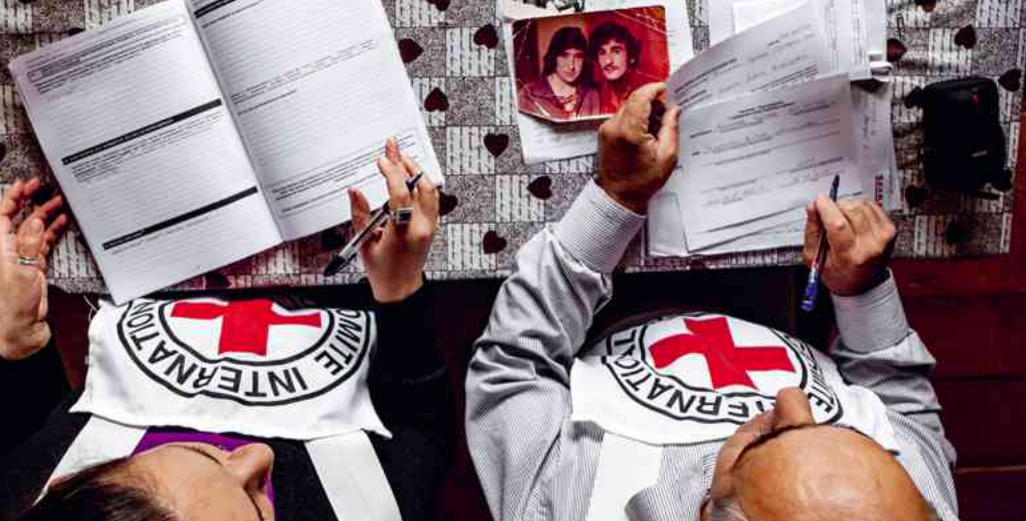
Зниклі безвісти особи є безпосередніми жертвами, проте їхні родичі — теж жертви. Коли хтось зникає, його сім'я глибоко страждає, перебуваючи в безперервному невіданні. Це призводить до фізичних, емоційних і психологічних наслідків, до яких часто додаються юридичні та економічні проблеми. Зникнення впливають також на громаду, в якій жили зниклі безвісти, що завдає шкоди соціальній структурі.

Право сімей знати долю або місцезнаходження зниклої близької людини визнано

міжнародним гуманітарним правом і міжнародним правом прав людини як одне з першочергових. Тому влада несе відповідальність за те, щоб з такими сім'ями гідно поводитися, задовольняли їхні потреби і надавали їм всю можливу інформацію, необхідну для подальшого життя.

Протягом останніх десятиліть МКЧХ вживає гуманітарних заходів для вирішення проблеми зниклих безвісти осіб та їхніх родичів у всьому світі. Подекуди зникнення людей часто обумовлені сукупністю факторів, таких як минулі або поточні конфлікти, ситуації насильства або міграційні процеси.

У межах своєї діяльності МКЧХ співпрацює з громадськими організаціями та надає технічну допомогу відповідним державним органам, щоб полегшити тяжкі гуманітарні наслідки цього жорстокого явища. В окремих випадках МКЧХ надає безпосередню допомогу сім'ям зниклих безвісти.

Marko Kukić/ICRC

Thierry Baasman/ICRC

Pieter-Jan De Pae/ICRC

Janet Powell/ICRC

РОЗВИТОК ПОТЕНЦІАЛУ РОЗШУКУ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ

МКЧХ надає допомогу та кошти для розширення інституційних можливостей розвитку механізмів, необхідних для здійснення розшуку живих людей, ідентифікації загиблих і створення реєстрів з інформацією для розшуку зниклих безвісти осіб.

Процес ідентифікації загиблих є важливим кроком у наданні відповідей для рідних щодо місцезнаходження їхніх близьких. Важливо, щоб зацікавлені органи належним чином і систематично проводили розшук, встановлення місцезнаходження, вилучення та судово-медичну експертизу неідентифікованих тіл померлих та повідомляли родичам точні і достовірні результати.

Через складність процесів розшуку, ексгумації та судово-медичної експертизи необхідно, щоб державні органи дотримувалися передових практик і полегшували участь родичів та громадських організацій на всіх етапах цих процесів.

МКЧХ сприяє створенню реєстрів з померлою інформацією для розшуку зниклих безвісти осіб. Ці реєстри повинні містити достовірну інформацію про місце, з якого були вилучені останки загиблого; їх фізичні характеристики; медичну та стоматологічну інформацію; відбитки пальців; фотографії. Вони також повинні містити інформацію про остаточне місцезнаходження загиблого, незалежно від того, чи це судово-медичні установи, чи кладовища.

Крім того, МКЧХ сприяє координації зусиль та обміну механізмами між органами влади та громадськими організаціями, залученими до розшуку зниклих безвісти осіб на національному, регіональному та багатосторонньому рівнях.

УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЄЮ ПРО ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ ОСІБ І НЕІДЕНТИФІКОВАНІ ТІЛА ЗАГИБЛИХ

Розшук передбачає управління великою кількістю інформації, яку необхідно систематизувати, щоб полегшити процес розшуку зниклих безвісти людей та ідентифікацію тіл. Це включає збір, запис, упорядкування, архівування, використання і поширення всіх даних, зібраних протягом усього процесу, а також даних від родичів і друзів.

Оскільки значна частина інформації, яка використовується для розшуку та ідентифікації зниклих безвісти, надходить від різноманітних місцевих, регіональних і національних установ, важливо створити механізми координації, централізації та взаємного обміну інформацією про ексгумацію, ідентифікацію та передачу тіл.

МКЧХ співпрацює з державними органами задля розвитку їхнього потенціалу управління інформацією та сприяє стандартизації та впровадженню на місцевому та регіональному рівнях уніфікованих протоколів і систем управління інформацією. Враховуючи те, що

процес ідентифікації ґрунтується на аналізі та порівнянні інформації, принципово важливою є централізація даних та їх доступність усім зацікавленим структурам за умов створення різних рівнів доступу.

Для сприяння цій роботі МКЧХ надає залученим організаціям та установам стандартні інструменти для збору даних, зокрема анкети для опитування родичів і збору судово-медичної інформації. В окремих випадках він також може надавати програмне забезпечення для оптимізації процесу ідентифікації шляхом використання, обробки та аналізу зібраної інформації про зниклих безвісти осіб та тіла загиблих.

ПРИЙНЯТТЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Страждання сімей супроводжуються численними юридичними перешкодами. Часто їм доводиться чекати роками, перш ніж відсутність зниклої людини буде офіційно визнано. Крім іншого, така ситуація перешкоджає реалізації таких прав, як право власності, опікунство над дітьми, успадкування або можливість почати нове життя.

Водночас необхідно, щоб права та інтереси зниклих безвісти людей були захищені доти, доки не з'ясується їхня доля. Тому важливо надати їм особливий правовий статус.

Державні органи повинні прийняти нормативно-правові акти, які дозволять родичам подавати заяви про розшук, надавати наявну у них інформацію та постійно інформуватися щодо прогресу і результатів розшуку.

Вони також повинні запровадити механізми, що дозволять робити запити і отримувати підтримку, необхідну для задоволення потреб, спричинених зникненням родича.

Тому МКЧХ виступає за розробку та прийняття нормативно-правових актів із захисту зниклих безвісти осіб та їхніх родичів, а також національних правових інструментів, які дозволять визнати існування проблеми та відповідним чином задовольнити потреби сімей. У цьому напрямку МКЧХ докладає зусиль для запровадження правового статусу особи, зниклої безвісти, та видачі свідоцтва про зникнення безвісти, що дозволить захистити права та інтереси зниклих безвісти людей і залежних від них осіб, а також надаватиме родичам зниклих людей можливість реалізувати свої права без необхідності визнання смерті родича, адже зниклих безвісти слід вважати живими, доки не доведено протилежне. Визнання смерті родича та одночасне сподівання на його повернення глибоко і негативно впливає на сім'ю.

ПІДТРИМКА СІМЕЙ ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ ОСІБ

МКЧХ намагається підвищити обізнаність залучених державних органів і установ, а також широкого загалу про значні страждання, спричинені невідомістю і гуманітарними наслідками, пов'язаними зі зникненням близької людини.

Також організація надає консультації та проводить тренінги для співробітників державних органів і громадських організацій, щоб забезпечити належну підтримку сімей зниклих безвісти осіб протягом всього процесу розшуку, і робить все можливе, щоб такі дії допомагали пом'якшити біль втрати і не поглиблювали страждання.

У деяких випадках МКЧХ допомагає сім'ям зниклих безвісти під час процесу розшуку та ідентифікації, пропонуючи їм психосоціальну підтримку та допомогу з похованням.

Крім того, в різних контекстах МКЧХ мобілізує зовнішні ресурси для реагування на різні типи потреб сімей, включаючи соціально-економічні, психологічні, юридичні та адміністративні потреби, а також потребу суспільного визнання їхнього становища та збереження пам'яті про зниклого родича.